

DINAMICA GRADULUI DE INEGALITATE ÎN BUNĂSTAREA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Svetlana IVANOV, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

Summary. In this paper the analysis of degree of inequality in welfare of Moldovan population and the comparative analysis across countries were carried out. In the analysis the following indicators were used: the Gini coefficient (by disposable income and by consumer expenditures), the fund's coefficients, the distribution of disposable income and consumer expenditures of households by quintiles. The result of the study shows the decrease of the degree of inequality in welfare of Moldovan population, which is confirmed by the decreasing trend of the Gini coefficient and the fund's coefficients in the analyzed period.

Inegalitatea în bunăstare a populației reprezintă unul dintre cele mai vizibile aspecte ale unei probleme mai ample și mai complexe a societății moderne. Inegalități în bunăstarea populației sunt adesea considerate ca fiind legate de criminalitate, sărăcie și excluziune socială.

Creșterea inegalității în procesul tranziției la economia de piață este în mare parte justificată de faptul că aceasta implică și tranziția de la distribuția egalitară la o distribuție potrivită regulilor și mecanismelor pieței: o distribuție caracterizată printr-o mai mare diferențiere a veniturilor, impusă de nevoia de a recompensa dificultatea, complexitatea și responsabilitatea muncii și rezultatele acesteia, inovativitatea, educația, talentul, spiritul antreprenorial și asumarea riscului în afaceri, recompensă considerată una dintre condițiile utilizării eficiente a factorilor de producție și un motor al dezvoltării economice [1].

Există un număr mare de indicatori statistici ai inegalității abordați în literatura de specialitate. Indicatorii utilizați în cercetare sunt *coeficientul Gini* (după veniturile disponibile și cheltuielile de consum), coeficienții quintilic și decilic ai fondurilor, distribuția veniturilor disponibile și cheltuielilor de consum ale populației pe grupe de quintile.

În practica mondială, pentru analiza inegalității în calitate de indicator al bunăstării este justificată utilizarea informației privind nivelul veniturilor anuale ale populației. Însă, pentru Republica Moldova, ca și pentru majoritatea altor țări cu economie în tranziție, informația privind veniturile, de regulă, nu prezintă cel mai bun indicator de bunăstare al gospodăriilor casnice, motivele

fiind următoarele: întârzierea în remunerarea muncii și plata pensiilor, neîncrederea populației în diferite cercetări sociologie, îndeosebi privind veniturile obținute din activitatea în sectorul tenebru al economiei. Toate acestea nu permit de a evalua adecvat nivelul de bunăstare al populației. De aceea, în Republica Moldova pentru determinarea bunăstării gospodăriilor casnice se utilizează și informația privind cheltuielile de consum ale gospodăriilor casnice, care caracterizează nivelul bunăstării mai exact decât venituri [2].

În analiză au fost utilizate datele Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

Inegalitatea în nivelul bunăstării calculată în baza datelor privind veniturile disponibile ale populației, este mai mare decât inegalitatea, calculată în baza cheltuielilor de consum. În anul 2006, valoarea *coeficientului Gini* după veniturile disponibile a constituit 0,3702, ceea ce este cu 0,0303, sau cu 8,9% mai mult comparativ cu inegalitatea cheltuielilor de consum (Fig. 1). În anul 2015, depășirea valorii *coeficientului Gini*, care măsoară inegalitatea după veniturile disponibile asupra valorii coeficientului Gini după cheltuielile de consum, a devenit și mai mare – 0,0629, sau 24,8%.

Dinamica inegalității în nivelul bunăstării populației în aspect temporal are un caracter de diminuare. În anii 2006-2015 inegalitatea în cheltuielile de consum stabilită cu ajutorul coeficientului Gini s-a redus de la 0,3399 până la 0,2535, adică cu 0,0864, sau cu 25,4%. În perioada analizată o reducere mai semnificativă a inegalității a avut loc în anii 2013-2014, când coeficientul Gini a scăzut cu 6,6%, în timp ce în anii 2014-2015 a avut loc o creștere nesemnificativă cu 1,2%.

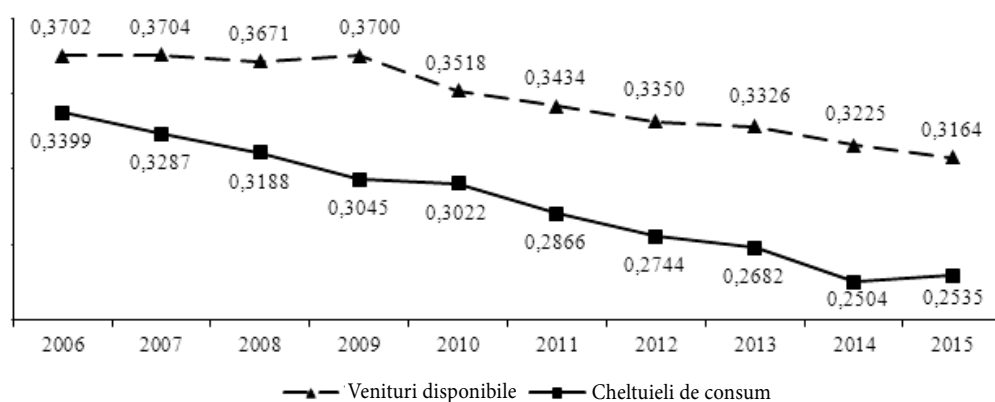

Fig. 1. Dinamica coeficientului Gini în anii 2006-2015

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC ale Republicii Moldova.

Inegalitatea după veniturile disponibile și cheltuielile de consum are o tendință de micșorare. În perioada anilor 2006-2015 coeficientul Gini s-a redus de la 0,3702 până la 0,3164, adică cu 0,0538, sau cu 14,5%. Rata de reducere a coeficientului Gini pentru veniturile disponibile de 1,7 ori este mai scăzută decât rata de reducere a coeficientului Gini pentru cheltuielile de consum. Coeficientul Gini după cheltuielile de consum scădea în mod constant până în a.2015, dar dinamica coeficientului Gini după veniturile disponibile a fost diferită - în perioada anilor 2006-2007 a avut loc o creștere neesențială a coeficientului Gini, în anul 2008 a avut loc o reducere a lui, care în 2009 s-a schimbat în majorarea acestui indice cu o următoare reducere a coeficientului Gini în anii 2010-2015. Majorarea coeficientului Gini în anul 2009 indică la faptul că în condițiile unui declin economic semnificativ în țară are loc o creștere a inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova.

Gradul de inegalitate, stabilit cu ajutorul coeficienților fondurilor decilic și quintilic, în general, are aceeași dinamică, precum și inegalitatea măsurată prin coeficientul Gini. Pe parcursul anilor 2006-2015 coeficientul decilic al fondurilor după cheltuielile de consum s-a micșorat de la 9,0 până la 5,1, sau cu 43,0%, iar coeficientul quintilic al fondurilor - de la 5,6 până la 3,6, sau cu 35,6% (*Fig. 2*). Coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile a scăzut de la 13,0 până la 8,5, sau cu 34,6%, iar coeficientul quintilic al fondurilor - de la 7,1 până la 5,2, sau cu 26,7%. Totodată, modificarea acestor indicatori are aproximativ același caracter ca și coeficientul Gini: scădere succesivă din an în an a valorii coeficienților fondurilor după cheltuielile de consum (excepția anul 2015) și scăderea coeficientului fondurilor după veniturile disponibile (excepție anii 2009 și 2013).

În perioada anilor 2006-2015 se observă o scădere a valorii coeficienților quintilici și decilici ale fondurilor. Unul dintre normative acceptate pe plan internațional este coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile, valoarea maximă (pragul securității sociale) a căruia este egală cu 10,00. În Republica Moldova, pe parcursul anilor 2006-2011 coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile a fost mai mare de 10,00, dar începând cu anul 2012 a avut loc tendința de scădere până la 8,5 în anul 2015, cea mai mică valoare fiind înregistrată în anul 2012 - 8,3 (*Fig. 2*). Astfel, odată cu reducerea inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova amenințarea securității sociale a țării devine mai scăzută.

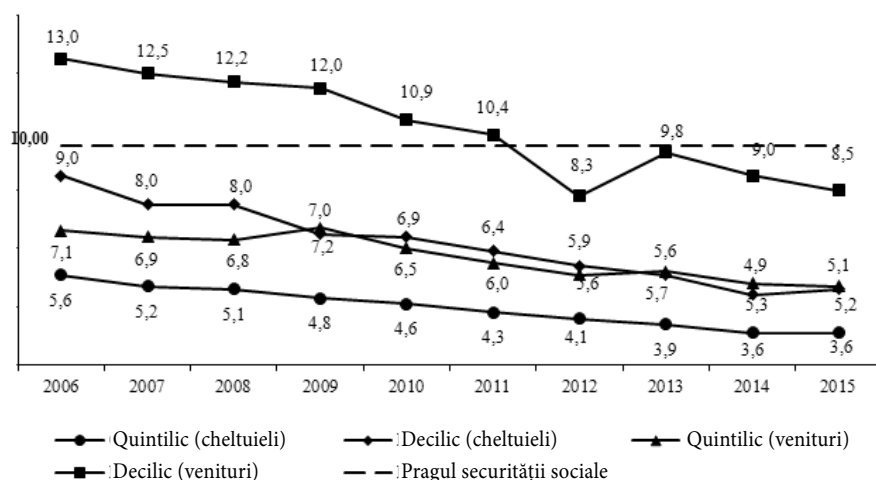

Fig. 2. Dinamica coeficienților quintilici și decilici ai fondurilor

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC ale Republicii Moldova.

Inegalitatea după distribuirea pe grupele quintilice a cheltuielilor de consum și veniturilor disponibile arată tendințe diferite. În anul 2012, celor 20% din cei mai slab asigurați membri ai gospodăriilor casnice reveneau 9,2% din volumul total al cheltuielilor de consum, în timp ce 20% din cei mai asigurați membri ai gospodăriilor casnice au acumulat 37,7% din toate cheltuielile de consum, adică cu 4,1 ori mai mult (Fig. 3). În anul 2015 celor 20% din cei mai slab asigurați membri ai gospodăriilor casnice reveneau deja 9,9% din cheltuielile totale de consum, în timp ce celor 20% din cei mai asigurați membri ai gospodăriilor casnice – 36,0%, deci doar de 3,6 ori mai mult. Cu toate acestea, populația din a IV-a grupă quintilică în anii 2012 și 2015 a acumulat exact aceeași pondere a volumului total al cheltuielilor de consum – 22,4 %.

Modificările care au avut loc sunt pozitive, ceea ce se explică prin următoarele: în 2015 comparativ cu anul 2012 ponderea volumului total al cheltuielilor de consum, care revine I grupe quintilice a crescut cu 0,7 puncte procentuale, în timp ce pentru a II-a grupă quintilică – cu 0,5 p.p. De asemenea, a scăzut (cu 1,7 p.p.) ponderea volumului total al cheltuielilor de consum care revine pentru a V-a grupă quintilică. Important este faptul, că în stratul mediu de distribuție după nivelul bunăstării a început să se acumuleze o pondere mai mare a cheltuielilor de consum din volumul total al acestora: în anul 2012 – 20% a populației din a III-a grupă quintilică au acumulat 17,2% din toate cheltuielile de consum, și în 2015 – 17,7%, sau cu 0,5 p.p. mai mult.

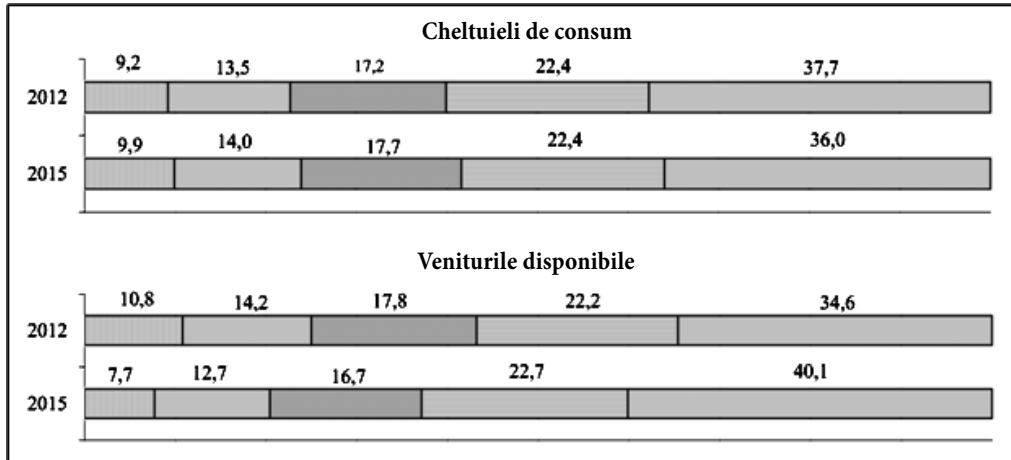

Fig. 3. Distribuția veniturilor disponibile și cheltuielilor de consum pe grupe de quintile
 Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC ale Republicii Moldova.

O situație inversă are loc la distribuirea veniturilor disponibile. Comparativ cu anul 2012, în 2015 a scăzut ponderea volumului total al veniturilor disponibile care revin grupelor quintilice I, II și III. În același timp, a crescut ponderea veniturilor disponibile care revin pentru a IV-a și a V-a grupă quintilică.

Analiza comparativă a diferitor țări după gradul de inegalitate a bunăstării populației se efectuează prin aranjarea țărilor după mărimea coeficientului Gini, care se calculează în baza veniturilor disponibile. Pentru efectuarea analizei au fost alese trei grupe de țări: cu nivel redus al coeficientului Gini ($G \leq 0,3$), cu nivel mediu ($0,3 < G \leq 0,4$) și nivel înalt ($G > 0,4$) – (vezi *Tabelul 1*).

Grupul din 16 țări cu un nivel redus al coeficientului Gini include țările scandinave (Norvegia, Suedia, Finlanda). Acest fapt se explică prin politica fiscală care o duce statul, și anume caracterul de distribuire a acestuia, ceea ce permite de a diminua inegalitatea în bunăstarea populației. Din țările CSI, în acest grup intră Belarus, Ucraina, Kîrgîzstan și 12 țări din componența UE.

Grupul din 14 țări cu un nivel mediu al coeficientului Gini este constituit din țările membre ale UE (10 țări). Ultimul loc în acest grup îl ocupă SUA. Republica Moldova, de asemenea poate fi referită la grupul țărilor cu nivelul mediu al coeficientului Gini, calculat după veniturile disponibile (0,316), ocupând locul II în acest grup.

În grupul din șase țări cu un nivel înalt al coeficientului Gini intră atât țările cu $0,4 < G \leq 0,5$ (Georgia, Turcia, Federația Rusă, China), cât și alte țări (Brazilia, Columbia) cu $G > 0,6$.

Tablelul 1. Gradul de inegalitate a bunăstării populației după veniturile disponibile în diferite țări

Țara	Anul	Coeficientul Gini	Țara	Anul	Coeficientul Gini
Țări cu nivel redus al coeficientului Gini ($G \leq 0,3$)					
Norvegia	2015	0,239	Austria	2015	0,272
Republica Cehă	2015	0,250	Belarus	2014	0,272
Finlanda	2015	0,252	Ucraina	2014	0,275
Suedia	2015	0,252	Luxemburg	2015	0,279
Belgia	2015	0,266	Ungaria	2015	0,282
Olanda	2015	0,267	Malta	2015	0,284
Kîrgîzstan	2014	0,268	Cipru	2015	0,291
Danemarca	2015	0,269	Germania	2015	0,293
Țări cu nivel mediu al coeficientului Gini ($0,3 < G \leq 0,4$)					
Polonia	2015	0,306	Spania	2015	0,346
Republica Moldova	2015	0,316	Estonia	2015	0,348
Italia	2015	0,324	Letonia	2015	0,354
Marea Britanie	2015	0,324	Bulgaria	2015	0,370
Paraguay	2015	0,340	România	2015	0,374
Portugalia	2015	0,340	Lituania	2015	0,379
Grecia	2015	0,342	USA	2014	0,394
Țări cu nivel înalt al coeficientului Gini ($G > 0,4$)					
Georgia	2014	0,401	China	2015	0,462
Turcia	2014	0,402	Brazilia	2014	0,515
Federația Rusă	2015	0,412	Columbia	2014	0,535

Sursa: Calculat conform datelor [3, 4, 5, 6, 7].

În baza analizelor efectuate, constatăm tendința de scădere a inegalității în bunăstarea populației Republicii Moldova. Modificările pozitive ale dinamicii atestă valoarea coeficientului Gini după veniturile disponibile și cheltuielile de consum în ultimii ani, precum și coeficienții fondurilor decilic și quintilic. La reducerea inegalității va contribui realizarea politicilor sociale îndreptate spre creșterea veniturilor populației mai puțin asigurate și redistribuirea veniturilor prin intermediul mecanismului de impozitare a celor mai înstărite straturi ale populației.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Molnar M. Inegalitatea veniturilor gospodăriilor în România. În: Revista Română de Statistică, 2010, nr.7. Institutul de Economie Națională al Academiei Române, http://www.revistadestatistica.ro/Articole/2010/A3ro_7_2010.pdf (accesat 11.02.2017).
2. Rojco A. Inegalitatea în nivelul de bunăstare al populației: parametri cantitativi și calitativi. În: Procese de stratificare socială în Republica Moldova: particularități și tendințe. Chișinău, 2014. 272 p.
3. EUROSTAT DATABASE. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12&lang=en (accesat 13.02.2017).
4. Федеральная служба государственной статистики. <http://cbsd.gks.ru/> (accesat 13.02.2017).
5. World Data Bank http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?Code=SI.POV.GINI&id=af3ce82b&report_name=Popular_indicators&populartype=series&ispopular=y# (accesat 13.02.2017).
6. The Statistics Portal <https://www.statista.com/statistics/250400/inequality-of-income-distribution-in-china-based-on-the-gini-index/> (accesat 13.02.2017).
7. Database in OECD. Stat. <http://www.oecd.org/social/income-distribution-database.htm>. (accesat 13.02.2017).